

- عنوان قرارداد: ربا: پیشینه تاریخی ربا، ربا در قرآن و سنت، انواع ربا و فرار از ربا . ترکی
 عنوان و نام پدیدآور: FAİZ/ Komisyon: Çeviri Yakup Kumak.
 مشخصات نشر: Qum: Al-Mustafa International Translation and Publication Center
 1393=2014
- مشخصات ظاهری : ۴۱۵ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
 فروست اصلی: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ ۱۰۲پ/۱۷۸/۱۳۹۳
 فروست فرعی: نمایندگی ترکیه ۲۲
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۹۳۳-۵
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: ترکی استانبولی.
 موضوع: ربا و رباخواری - جنبه‌های قرآنی
 شناسه افزوده: کماک، یعقوب، ۱۹۷۷ - م، مترجم
 شناسه افزوده: Kumak, Yakup
- شناسه افزوده: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
 رده‌بندی کنگره: BP ۱۹۰/۶/۲۰۴۵۱ ۱۳۹۳
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۰۵۹۷۰

FAİZ

KOMİSYON

Çeviri
Yakup Kumak

Uluslararası El-Mustafa (s.a.a)
Tercüme Ve Yayın Merkezi

FAİZ

Yazar: KOMİSYON

Çeviri: Yakup Kumak

Baskı tarihi: 2014

Yayın: Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi

Baskı: Narencistan - Tehran

Tiraj: 300

ISBN: 978-964-195-933-5

ریا (جامعه مدرسین)

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
تیراژ: ۳۰۰
زبان: ترکی استانبولی
چاپ: نارنجستان
قیمت: ۱۸۵۰۰۰ ریال

نویسنده: جمع نویسندگان
مترجم: یعقوب کماک
چاپ اول: ۲۰۱۴م / ۱۳۹۳ش / ۱۴۳۵ق

© **Kitabın bütün hakları yayıncıya aittir.**

- IRAN, Tehran, İnkilab Cad. Vesali Şirazi ve Kudüs caddesi arasında, Osku sok. No: 1003.
Tel: +98 21 66978920
- IRAN, Qom, Şehitler Meydanı Hüccetiye Cad. Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi.
Tel: +98 25 37839305-9
- IRAN, Qom, Muhammed Emin Bulvarı Salarya yol ayrımı Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Satış Ve Basın Bürosu. Tel: +98 25 32133106 fax: +98 325 2133146

www.pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

Bu eserin hazırlanmasında katkıda bulunanlardan teşekkür ederiz.

İçindekiler

› Başlarken.....	11
------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Faizin Tarihsel Geçmişi

› Önceki Toplum ve Dinlerde Faiz.....	15
1- Eski Toplumlarda Faiz.....	16
Sümerler'de Faiz.....	16
Mısır'da Faiz.....	16
Babil ve Asur'da Faiz	16
Eski İran'da Faiz.....	17
Hindistan ve Çin'de Faiz	18
Yunanlılarda Faiz	19
Eski Roma'da Faiz.....	21
2. Diğer Dinlerde Faiz.....	23
Brahman Dininde Faiz.....	23
Yahudilerde Faiz.....	24
Hıristiyanlık'ta Faiz.....	27
Faiz Hilelerinin Kullanılması	30
Faizin Sınırlarını Daraltmak	31
Faizin Caiz Kılınmasının En Son Aşaması.....	33
Faiz Karşısında Son Direnişler.....	40

› Cahiliye Dönemindeki Arabistan'da Faiz.....	43
Arap Yarım Adasının İktisadi Durumu	43
Ticaret.....	43
Mekke Halkının Ticarî Kapasitesi.....	46
Kureyşlilerin Ticarî Malları.....	48
Servet Elde Etmenin Yolları.....	49
Arap Yarımadasında Faiz.....	51
Cahiliye Dönemindeki Faizin Hakikati	55

İKİNCİ BÖLÜM

Kur'an ve Sünnette Faiz

› Birinci Fasıl: Kur'an'da Faiz	67
Riba Sözcüğünün Lügat Anlamı.....	67
Faizin Kur'an-ı Kerim'de Haram Kılınışı.....	70
a- Müddessir Suresi 6. Ayet.....	72
b) Rum Suresi 39. Ayet	76
c) Nisa Suresi 160 ve 161. Ayetleri.....	82
d) Âl-i İmran Suresi 130 ve 131. Ayetler.....	85
e) Bakara Suresi 275 – 281. Ayetler.....	101
› İkinci Fasıl: Sünnette Faiz.....	141
1. Faiz Büyük Günahlardandır	141
2. Faiz Yemek En Kötü İştir.....	142
3. Faiz Karmaşık Bir İştir	142
4. Faiz Yemek İçin Hile Yapmak.....	143
5. Faiz Yiyenin Akıbeti	143
6. Faize Kâtiplik ve Şahitlik Etmenin Haram Olması	144
7. Faizin Haram Kılınma Sebebi.....	144

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İslâm Fıkında Faizin Çeşitleri

› Birinci Fasıl: Alışverişte Faiz.....	149
Alışverişteki Faizin Tanımı.....	149

Hadis Yoluyla Belirlenmiş Faizli Şeyler	150
Alışverişte olan Faizin Tahakkuk Bulmasının Şartları	151
1. Şart: Malların Tartılır ve Ölçülür Olmaları	151
2. Şart: Cins Birliği.....	165
Alışverişte Olan Faizin Kısımları.....	168
a) Nakit Faizi.....	168
b) Veresiye Faizi.....	169
Alışverişte Olan Faizin Genelliği.....	171
Genelliğin Delilleri.....	172
Hususiyet Görüşünün Delilleri	174
Faizli Alışverişin Sahih ve Batıl oluşu	175
Alışverişteki Faizin Haram Kılınmasının Sebebi	180
Hanbelî Mezhebi.....	184
Malikî Mezhebi.....	186
Hanefî Mezhebi	187
Şafî Mezhebi.....	190
Zahirîler	194
Mezheplerin Görüşlerinin Eleştirisi.....	196
Alışverişteki Faizin Haram Kılınmasının Hikmeti	199
Ehlisünnet Âlimlerinin Görüşleri	202
1. İbn Kayyim.....	202
2. Reşid Rıza.....	206
Bazı Şia Âlimlerinin Görüşleri	210
› İkinci Fasıl: Borç Faizi	217
Borcun Tanımı	217
Borç ile Deynin Farkı	218
Karzın (Borcun) Anlamı.....	218
Kur'an'da Borç.....	219
Sünnette Borç.....	222
Cömertlikle ile Birlikte Alışveriş Borcu	223
Borcun Diğer Akidlerle Farkı	224
1. Borç ve Alışveriş	224

2. Borç ve Selef.....	225
3. Borç ve Vedia “Emanet”.....	225
4. Borç ve Hibe	226
5. Borç ve Ariyet/Ödünç	227
6. Borç ve Kira.....	228
Borç Vermenin Hükümü	228
Borç ile Yatırım Yapmak.....	232
Hangi Malı Borç Olarak Verebiliriz?.....	233
Misli Şeylerin Borç Olarak Verilmeleri.....	235
Kıymî (Kıymeti Belirlenen) Şeylerin Borç Olarak Verilmeleri	236
Borç Olarak Verilen Malın Şartları.....	242
a) Borç Akdinde Süre Belirlenmemesi.....	243
Borcu Ödemenin Önemi	248
Borcu Ödemenin Şekli.....	250
Birkaç Konu.....	250
Zorluğa Düşmenin Hükümü	253
Yatırım Yapma ve Tüketim Üzere Alınan Borçlarda Faizin Haramlığı.....	256
Birkaç Önemli Ayrıntı	264
1. Her Türlü Fazlalık Ribadır	264
2. Örtülü Anlaşma	266
3. Başkasına Fazlalık Verilmesini Şart Koşmak	267
4. Kefillik ve İpotek Şartı.....	267
5. Hediye Almak	270
6. Şartsız Fazlalık.....	271
7. Borcu Başka Bir Mekânda Ödemek.....	273
8. Eksik Almayı Şart Koşmak	274
9. Borcun Azalmasına karşılık Sürenin İleri Alınması	275
Rebevî Borcun Sahih veya Batıl Olması	279

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Faizden Kaçış Yolları

› Birinci Fasıl: Faizin Hileleri	285
Hilenin Tanımı.....	285
Şer’î Hilelerin Kısımları	286
Faiz Hilelerinin Hükümü.....	289
1. Faiz Hilelerinin Sahih ve Batıl Olma Yönünden Hükümleri.....	290
2. Faiz Hilelerinin Haramlık ve Helâllik Yönünden Hükümleri.....	313
Faiz Hilelerinin Çeşitleri.....	322
Alışverişteki Faizin Hileleri	322
Borç Faizinin Hileleri.....	330
2. Şarhî Alışveriş	341
3. Muhabatî Alışveriş.....	343
4. Kâğıt Para Alım Satımı.....	343
Ehlisünnet Fıkında Faiz Hileleri	357
Ehlisünnet Arasında Faiz Hilelerinin Çeşitleri	359
› İkinci Fasıl: Faizin İstisnaları	367
1. Baba İle Evlat Arasındaki Faiz	367
2. Karı İle Koca Arasındaki Faiz.....	371
3. Köle İle Efendisi Arasındaki Faiz	371
4. Müslüman İle Kâfir Arasındaki Faiz	372
a) Müslüman ve Kâfir-i Harbî.....	372
b) Müslüman ve Zimmi Kâfir.....	374
Ehlisünnet’in Eleştirisi	376
İstisna Edilen Konularla Başka Konuların Mukayesesi.....	381
1: Devlet ve Halk Arasındaki Faiz	381
2. İktisadî Kurum ve Şirketlerde Faiz.....	386
› Kaynaklar	395
› İlmî Terimler Sözlüğü	407

Başlarken

Ribâ, sözlükte; artma, çoğalma, şişme gibi anlamlara gelir. Türkçe’de, fâiz ve ribâ, eş anlamda kullanılır. Bir fıkıh terimi olarak, para ve standart (misli) malların birbiriyle değişiminde, taraflardan birisi için şart koşulan karşılıksız fazlalığı ifade eder. İslâm’ın çıkışı sırasında ödünç verilen asıl borca “re’sü’l-mâl” (anapara), vade sonunda ödenecek ziyadeye ise “ribâ” denilirdi. Borçları ertelerken eklenecek fazlalık da bu niteliktedir.

Faiz, insanoğlunun ekonomik yaşamındaki en eski problemlerinden biridir. Tarih boyunca hemen hemen bütün toplumlarda olan faiz, yine o toplumlar tarafından bazen yüceltilmiş, ekonominin bir gerçeği olarak kabul edilmiş ve bazen de yerilip, akli ve örfi hiçbir dayanağının bulunmadığı dillendirilmiştir. Fakat tarih bize açık ve net bir şekilde göstermiştir ki; faizi kabul eden toplumlar bunu meşru kılan devirler, insanlık tarihinin en ahlaki yönden çöküntü içinde olan toplum ve devri olmuştur.

Her ne kadar Platon ve Aristo gibi düşünürler faize karşı çıksalar da, eskiden beri toplumlar bunu uygulamışlardı. Günümüzdeki dev kuruluşlar ve bankalar şeklinde olmasa bile, hem fert hem de küçük organize gruplar olarak faiz hem alınıyor hem de veriliyordu. Faiz müessesesi zenginin elinde bir istismar vasıtasıydı. Zira riba adı verilen ve borçlunun ödemek zorunda olduğu fazlalık, bazen asıl borcun kat kat üstüne çıkıyor ve borçlu her geçen gün artan bu fazlalıklar altında ezilip gidiyordu. Bu muamele ile fakir daha da fakirleşirken zengin daha da zengin hâle gelir ve iki sınıf arasındaki uçurum her geçen gün daha da derinleşirdi.

Esas itibarıyla bankalara ve faizcilere borçlanarak iş yapan herkes, -ister bu iş büyük çapta isterse küçük çapta olsun- banka ve faizcilerin köle ve esiridirler. Bunlara en iyimser ifade ile “Hayatlarının

sonu sefaletle bitecek işçilerdir.” demek mümkün olabilir. Faiz sistemi, hiç ilgisi olmayan kitleleri de borçlandıran ve farkında olmadan onlara borç ödettilerip duran bir sistemdir. Zira faizciden para alan tüccar ve sanayiciler, onlara ödeyecekleri faizleri tüketiciler arasında taksim etmekte ve elde edilen ürüne bu miktar otomatikman bir maliyet olarak eklenmektedir. Yükselen fiyat ise talebe menfi yönde tesir etmekte ve bu cihetten faiz kendi kendini yiyip tüketmektedir.

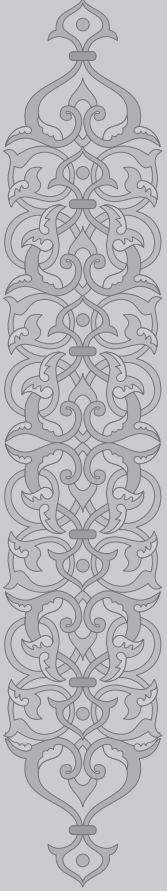
Faiz, zengini daha zengin yaparken fakiri de daha fakir hâle getirir. Böylece her iki sınıf arasındaki uçurum her geçen gün biraz daha derinleşir. Neticede aradaki bütün köprüler yıkılır ve bu iki sınıf birbirinin en amansız düşmanı hâline gelir. Yukarıdan aşağıya tahakküm, tasallut ve zorbalık iner. Aşağıdan yukarıya ise kin, nefret ve intikam hissi, tavrı yükselir. Büyük bir kaosun içine giren toplum, bir gün gelir içtimaî coğrafyadan bütün bütün silinir gider. Ayrıca faiz sistemi, ahlâkî bütün değerleri yıkan, yok eden bir sistemdir. İnsanın kendi öz cevherine faiz sebebiyle yaptığı zarar ve kendi ruhunda açtığı yaralar sayılamayacak kadar çoktur. Faizci, ahlâkî değerler adına kendi kendisinin katilidir.

Faiz, alan veya veren iki taraftan biri için önlenemez bir haksızlık ve zulüm sebebi olmasından dolayı Kur'an ve rivayetler tarafından yasaklanmıştır. Faizin hiçbir çeşidini bu yasağın dışına çıkarmak Kur'an açısından mümkün olmamaktadır. Çünkü faizin şekil veya oranının değişmesi söz konusu haksızlık ve zulmün sadece yönünü (alan veya veren) veya derecesini değiştirmekte, fakat varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Faiz, iki tarafıyla da kesen bir bıçak gibi, ya alanı ya da vereni, kaçınılmaz bir şekilde zulme uğratan bir mekanizmadır.

Günümüze kadar birçok âlim bu konuyu değişik perspektiflerden incelemiş ve bu alanda kıymetli eserler kaleme almıştır. Bu kıtapta faiz meselesi biraz daha fazla günümüz toplumuyla alakalı olarak irdelenmiş, tarihi yönüne değinildikten sonra fıkhi, rivai ve tefsiri boyutuyla ele alınmıştır. Umarız siz değerli okuyucular ve kıymetli araştırmacılar için faydalı olur.

Son olarak bu eseri telif eden sayın yazarlara, Türkçeye kazandıran çevirmenimize, yayınevimizin editörüne, yayına hazırlayanlara ve her aşamada emeği geçenlere sonsuz teşekkür ederiz.

el-Mustafa Üniversitesi Türkiye Temsilciliği
el-Mustafa Yayınları

Birinci Bölüm

Faizin Tarihsel Geçmişi

